



PISMO

ERNA MEŠKO

Dragi Planinski vestnik, ljubi prijatelj, leto se je izteklo in skoraj verjeti ne morem, da ti tako dolgo nisem nič pisala, ko sem vendar iz dneva v dan načrtovala, da ti moram opisati moja mala, a vseeno lepa doživetja. Zato ti hočem danes v teh vrsticah nadrobiti nekaj od svojih radosti z željo, da bi jih posredoval svojim bralcem.

Pravzaprav bi lahko napisala pet, šest ali več spisov, pa vem, da je tvoj prostor dragocen in tudi moj čas skopo odmerjen, zato sem, v duhu stabilizacije, iz vsakega izleta pobrala nekaj spominov in jih povezala v skromen šopek, ki naj priča o zanimivosti naše dežele in aktivnosti našega planinskega društva.

Pred dobrim letom sem prejela vabilo Planinskega društva »Maks Meško« v Ormožu, naj se udeležim izleta na Kalnik; izlet je društvo organiziralo za pionirje planince in povabilo tudi nekaj najstarejših članov. Pred ormoškimi gradom nas je čakal naš planinski vodnik Zvonko. Avtobus je naložil planince iz Ormoža, Tomaža in Miklavža. Bil je čudovit jesenski dan in vsi veseli smo se odpeljali proti Središču ob Dravi, kjer se nam je pridružilo še 20 pionirjev s svojo marljivo planinsko vodnico Rezko. Avtobus je bil poln, razpoloženje odlično, in že smo bili v Varaždinu. Vožnja je bila prijetna in zanimiva. Srečevali smo vozove s kravjo vprego, naložene z grozrdjem, druge spet s koruzo ali jabolki, koruzinjem (koruzno slamo) — vse je bilo v znamenju zoreče jeseni. Toplo sonce je oblivalo s trto porasle varaždinske brege in se kar razlilo v rodovitno Podravino proti Križevcem. Na vzhodu smo že zagledali bleščeče skalovje 643 m visokega Kalnika. Hitro smo se pripeljali do »Doma planinarskega društva Kalnik« Križevci, na katerem je pritrjena spominska plošča, ki nam pove, da je tukaj bilo leta 1938 zborovanje delovnega ljudstva proti fašistični diktaturi.

Pot smo nadaljevali peš in v dobri pol uri prispeli in priplezali na vrh, ki me je spominjal na Karavanke. Posedli smo in uživali v prekrasnem razgledu. Ne daleč pod nami so bila kot pestre preproge položena polja, med njimi so se razprostirali zeleni travniki, med njimi pa se je vila lepa bela cesta. Ko smo se nagledali in se spočili, smo se napotili h koči, da se okrepčamo. To je lep planinski dom, pa planinci nimajo prednosti. Žal mi je tudi bilo, da nihče od strežnega osebja ni vedel povedati nič o zgodovini znamenitega Kalnika, tako iz davne preteklosti kot iz NOB. Nekdaj je bila



Na Kalniku 28. 9. 1981 — tik ob Kamnu avtorica Pisma, Erna Meško

tu nameščena velika tabla, na kateri je bila popisana usoda te trdnjave. Sedaj te ni več. Vedo pa domačini povedati, da so grad »Veliki Kalnik« zidali od 13. stoletja dalje in je bil v posesti ogrskih kraljev in hrvatskih banov. V 17. stoletju so ga grofje Orehovčaki preuredili in nižje zgradili »Mali Kalnik«, ki je imel istega gospodarja. Kralj Bela IV. se je pred Mongoli zatekel v to nepremagljivo trdnjavo. Sovražnik jo je oblegal tri tedne, potem pa je obleganje brez uspeha opustil. Kmetje, zagorski »šljivari«, so v grad vlačili slivove veje in tako pomagali kralju Beli IV., da je preživel. Ogladali smo si razvaline te trdnjave in na skalo pritrjeno ploščo, na kateri je vklesano, da je novembra meseca leta 1942 Kalnički partizanski odred tu bil hudo borbo z zloglasnimi Francetičevimi ustaši (glej fotografijo). Zadovoljni, da smo vseeno zvedeli skrivnosti Kalničke gore, smo se napatili domov. Vreme je bilo lepo in pripomniti moram, da je bilo vedenje pionirjev vzorno, pristrčno sproščeno, planinsko srečno. Najmlajši udeleženelec Niko je bil star štiri leta in pol, najstarejša udeleženko pa 71 let. 14 dni za tem izletom so me obiskali planinci iz Titovega Velenja. Poln avtobus jih je bil. Povedali so mi, da so jih moji članki v PV vzpodbudili in so se odločili, da gredo pogledat v Prlekijo. Zelo sem jih bila vesela in presenečena nad pozornostjo. Sin Ciril je šel z njimi na Lahonščak, da so poskusili mošt, z njimi pa tudi mali Damjan, da jim je pokazal mogočni klopotec. Potem sta jih spremljala še čez Svetinje v Jeruzalem. Bil je lep jesenski dan in upam, da jim je ostal v prijetnem spominu.

Prišla je zima in čas občnih zborov. Tudi v Ormožu smo ga imeli. Udeležencev je bilo veliko in bili so disciplinirani, tako da je alpinist Viki Grošelj, ki nam je prišel predavat in pokazat prelepe diapozitive z Lotseja, to planinsko vzdušje pohvalil. Navdušeni smo bili nad lepimi posnetki in hvaležni smo bili predavatelju za njegovo izpiljeno besedo in pristrčen planinsko človeški stik. Počutili smo se, kot da smo sredi planinskega sveta. 30. 5. 1982 smo praznovali »Dan pomurskih planincev« na Zavrhu v Slovenskih goricah in obenem 15-letnico pomurske poti. Ob tej priložnosti so tudi lepo izročili svojemu namenu ponosni železni »Maistrov stolp«. Prireditev je bila dobro organizirana, zbralo se je lepo število planincev, svoje zastopstvo je poslala tudi Planinska zveza Slovenije iz Ljubljane. Priporočala bi vam, da bi si prebrali brošuro: Spomeniki Slovenskih goric — 5 let planinskega društva Lenart; tu znani in prizadevni lenarški planinec Janko Ferlinc objavlja mnoge izredne zanimivosti in naravne vrednote te okolice. Arheološka najdišča so raztresena po vseh Slovenskih goricah. Te so bile ugodne za naselitev že v pradavnini. Do sedaj znana prva naselja spadajo v mlajšo kameno dobo, približno med leti 2100 in 1700 pred našim štetjem. Ti najstarejši naselji sta bili v Andrencih pri Cerkvenjaku in Spodnjem Porčiču pri Lenartu. Mnogo je zanimivosti, ki bi jih bilo dobro opisati, toda v tem pismu mi to ni mogoče. Dodala bi samo, da je Zavrh s svojimi 358 m n. v. z Maistrovim stolpom zelo privlačna izletniška točka. Dostop se mi zdi najprimernejši iz Voličine; do tja vozi avtobus. Od tu drži prijetna pot najprej med travniki, potem pa skozi gozd in v dobre pol ure smo že na Zavrhu. (O proslavi je pisal PV št. 9/82.)

V juniju so se Zvonko, Ciril in Muri odpravili na veliko turo. Cilj jim je bil 4478 m visoki Matterhorn, če ne bi uspeli, pa 4148 m visoki Breithorn. S kombijem so se pripeljali v bližino Zermatta; tu so pustili avtomobil in se z gorsko železnico odpeljali

prav do Zermatta, mimo Črnega jezera do Matterhornhütte in tam v neoskrbovani koči prespali. Drugi dan so se, čeprav vreme ni kazalo, začeli vzpenjati. Na višini 4000 m tik pod Solvayhütte so se morali zaradi snežne nevihte in statične elektrike obrniti nazaj do Matterhornhütte, kamor so prispeli ob 14. uri. Še isti dan so nadaljevali pot (dopusta je bilo malo) v smeri proti Monte Rosi. Ko jih je ujela noč so prespali v eni od barak na smučišču, ki rabi žičničarjem. Naslednji dan so v hladnem in vetrovnem vremenu v štirih urah prišli na vrh Breithorna. Gledali so zasneženi Matterhorn, ki se je še vedno igral s snežnimi oblaki, potem pa sestopili in nadaljevali pot proti domu. Na vsej poti tja in nazaj niso obiskali ne enega gostišča, odvisni so bili samo od sebe, od tega, kar so imeli seboj. Lani pa so Muri, Boris, Franc in Zvonko v lepem vremenu srečno prišli na Mont Blanc. V plezanju se naši fantje in možje urijo na Ravni gori, ki nam je najbližja in daje dovolj priložnosti za plezalce, saj ima vse težavnostne stopnje.

Pohvaliti je tudi treba vnetega planinca Lojza-Našo, ki vodi planinski krožek v Ormožu in je prehodil več transverzal in prepotoval vso Jugoslavijo. Ima bogato zbirko barvnih diapozitivov. Planinski krožek pionirjev pri Tomažu vodi že peto leto marljivi Zvonko. Ustanovili bodo tudi planinski krožek pri Miklavžu in Veliki Nedelji. Lani so bili opravili pomembne ture v Savinjskih Alpah in dvakrat so bili na Triglavu. Udeležili so se Dneva planincev na Lisci, bili na tradicionalnem pohodu pionirjev planincev od spomenika do spomenika. Tokrat se je zbralo 60 pionirjev pri spomeniku talcev v Ivanj-kovcih. Tu jih je počakal (do sem se je pripeljal s kolesom iz Zerovinec) starosta prleških planincev in borec Lujzek Holc; ob srečanju s tem navdušenimi mladimi planinci se je ganljivo razjokal.

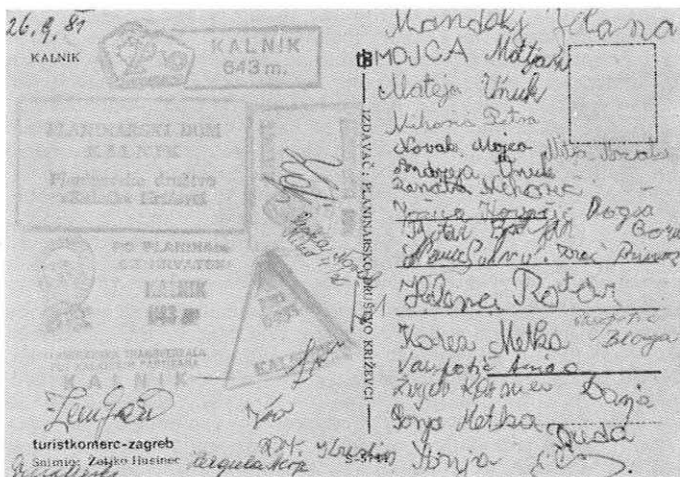
Ormoško planinsko društvo je že tretjič organiziralo Pionirski mladinski planinski tabor, ki je bil vsakič v drugi alpski dolini in sicer v Trenti, v Logarski in Kamniški Bistrici. Vsi, ki so pri tem zadalženi, delajo brezplačno, tako tudi enkratna kuharica mama Štefka, ki z veliko ljubeznijo in požrtvovalnostjo osrečuje tabornike.

Dragi Planinski vestnik, dosti sem ti že vsega napisala, a mi dovoli, da še nadaljujem. To poletje sem v družbi vesele mladeži obiskala tudi Gorco v Halozah. Na vrhu, ki nudi edinstven razgled, je gostišče, malo niže pa si je vredno ogledati cerkev Sv. Trojice v Halozah, ki so jo postavili dominikanci leta 1648. Zdaj to zgodovinsko znamenitost obnavljajo.

Od tu smo se napotili mimo umetnega jezera v motel Podlehnik, kjer smo se oddahnili, potem pa smo se odpeljali z avtobusom v Ptujске toplice, kjer smo se do mile volje predali lepi, čisti in zdravilni kopeli teh naših najmlajših toplic. Ko sem pa malo prej bila s kmečkimi ženami na Gorci in Podlehniku, smo se pri vrnitvi oglasile še na Vurbergu (Kačjaku). Ta grad je bil pozidan že pred našim štetjem. Prvič so ga napadli Turki leta 1453. Leta 1673 so prišli Turki vnovič, takoj za njimi pa so ga zavzeli protestanti in vrgli župnika skozi okno v prepad. Gradovi Ptuj, Vurberg, Hrastovec so bili last treh sinov grofa Herbersteina. Leta 1921 je bila v tem gradu najznamenitejša protituberkulozna bolnišnica, ki jo je vodil neki odličen ruski zdravnik, ki so ga pozneje ubili. Grad so 10 dni pred koncem II. svetovne vojne zažgali. Danes je deloma obnovljen, sicer pa je še v ruševinah. Zraven stoji cerkev, ki so jo leta 1776 pozidali na mestu prvotne gotske cerkve; iz nje so prenesli vse znane grobove in tako je v kriпти 36 zidanih dragocenih grobov. Zelo lepo je urejeno okolje in p. Matej, ki to cerkev



Spominska plošča
na trdnjavi
na Kalniku



upravlja, nam je povedal, da je vse kamenje, ki ga je pri urejevanju potreboval, sam nabral po strmini v gozdu na hribu, ki je obležalo tam, ko je bil grad porušen. Vurberg, nekateri mu pravijo tudi Crvivec, je približno 15 km od Ptuja in je vreden ogleda.

»Tudi to spada k planinstvu,« nas je presenetil tehnični urednik PV prof. Tine Orel in nam prinesel plaketo Planinske zveze Slovenije, ki jo je podelila mojemu možu ob petinsedemdesetletnici rojstva. Žal je prej umrl, kot mu je odlikovanje prišlo v roke. Plaketo smo namestili v njegov spominski kot, ki je tako postal za dragoceno priznanje bogatejši. Planinski zvezi pa za izkazano pozornost iskrena hvala!

Pa še to naj povem, da je lepega julijskega jutra prikolesarila do mene vrta planinka Marija Vildova iz Murske Sobotice, da sva potem odšli na Runeč, ki ga doslej še ni poznala in preko Stanovna na Strezetino. Bila je navdušena nad lepoto kraja in prijaznostjo ljudi. Sklenila je, da mora ta košček slovenske deželice pokazati tudi mursko-soboškimi planincem.

Še eno prijetno doživetje naj opišem. Tukajšnje kmečke žene smo pobratene s Primorkami iz Branika in Dornberka. Vsako leto se srečamo in lani smo se srečale v Slovenj Gradcu. Ker ni bilo časa, da bi šle na Sele, smo obiskale našega rojaka pisatelja Fr. Ks. Meška v njegovi sobi v Sokličevem muzeju v Slovenj Gradcu, kjer stoji njegov doprni kip. Zdelo se nam je, kot da nas — smeje se — veselo pozdravlja, saj smo prišle iz njegove čudovite dežele, tam doli iz Slovenskih goric. Potem smo obiskale Prežihovino. Še pol ure hoda in prispele smo do jase, kjer stoji lep bakren spomenik pisatelju Lovru Kuharju, mojstrovina umetnika Batiča. Ponosno stoji Prežih na tem svojem svetu, zazrt proti Kotljam. Ustavile smo se v bajti, iz katere je dihala Vorančevo otroštvo in nam pričalo o njegovem rodu. O kaki blaginji res ni sledu, a ta svet tod okrog je tako lep, da je na njem moral zrasti pisatelj in borec, samorastnik. Nazaj grede smo se ustavile v Rimskem vrelcu in tam zadovoljne zaključile naše srečanje.

Zadnje pomembnejše potovanje, ki sem ga lani opravila, je bilo na Dan mrtvih, ko sem obiskala svoje drage rajne na tomaževskem pokopališču. Ves v cvetju in v tisoč lučkah je dehtel in žarel ta hribček, da je nebo bilo podobno polarnemu siju. Nešteti znanci in prijatelji so se sprehajali med grobovi in se ustavljali ob njih — mrtvi družijo žive. Nekam zadržano je bilo pomenkovanje in mnoga solza se je utrnila ob spominih. Dan mrtvih... A za vsako nočjo je nov dan, tako mora tudi žalost odstopiti prostor svetlejšim občutkom. Tu je zdaj mlado leto in želimo si, da bi bilo zdravo, veselo, srečno. Takega vam želimo tudi jaz in se vsem tistim ljubiteljem gora, ki se me na svojih turah spominjajo in mi pošiljajo planinske pozdrave, iskreno zahvaljujem.

Tako ljubi »Planinski vestnik«, zaključujem svoje pisanje in se zahvaljujem, da si me prebral. Ze več kot 50 let sem tvoja zvesta naročnica in kaj je lepšega kot zvestoba! 8 članov naše družine je tvojih naročnikov, to pa tudi nekaj pomeni, to je ljubezen in spoštovanje.

S toplo mislijo te pozdravljam čez hribe in doline.

Emilia Kovačič